

1. INTRODUCERE

Corina Drăgan, Silviu Dumitru

În România, violența domestică reprezintă o problemă națională, care nu ține cont de diferențe ale mediului de proveniență, vârstă sau etnie, atât ale victimelor cât și ale agresorilor. Lucrările din mediul academic, pe acest subiect sunt relativ puține, în raport cu amploarea fenomenului. În lucrările de specialitate din România, violența domestică a fost privită mai degrabă ca explicație alternativă pentru problemele din cuplu și este un concept recent explorat ca subiect de sine stătător, însă se observă o creștere a interesului abordării violenței domestice dintr-o perspectivă complexă în mediul academic.¹

În ultimele două decenii au fost făcute progrese semnificative în ceea ce privește cunoștințele științifice despre cauzele violenței domestice. De asemenea, au fost descrise și analizate schimbările importante în legislație și în politicile care vizează această problemă socială. La nivel național, prin legislație au fost mărite pedepsele pentru anumite tipuri de violență între parteneri, iar la nivel local, autoritățile au incriminat agresorii și au alocat resurse mai mari pentru serviciile destinate victimelor. Cu toate acestea, doar o parte din schimbările de politici au fost fundamentate, utilizând cunoștințe teoretice sau empirice despre cauzele violenței. Multe din schimbărilor legislative au fost adoptate în absența informațiilor despre explicațiile fenomenului și despre modul în care opinia publică percepe violența domestică și de gen.

O cercetare sociologică bine documentată și fundamentată poate să stea la baza unor schimbări de politici publice și sociale privind tematica violenței domestice din România datorită capacității sale de a furniza date obiective

¹ Bonea Georgiana în Zamfir Elena, et. al (2015), Asistența socială în România după 25 de ani: răspuns la problemele tranziției - texte selectate

și detaliate despre problemele reale cu care se confruntă indivizii și comunitățile afectate de acest fenomen.

Prezentul barometru al violenței domestice și de gen, realizat în cadrul proiectului “VERA – Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, reprezintă o cercetare detaliată a diverselor forme de violență împotriva femeilor, axată pe violența domestică. Cercetarea a fost realizată la nivel național și județean, urmărind indicatori relevanți referitori la strategiile și planurile de acțiune locale în domeniu, evoluția fenomenului, practicile și tendințele, bugetele de gen, serviciile sociale, măsurile de protecție, asistența juridică, sprijinul psihologic, relația cu piața muncii, inclusiv în contextul pandemiei COVID-19.

Barometrul evidențiază modelele naționale și locale, situația actuală a politicilor locale în domeniu, formele predominante de violență domestică și violență de gen și tendințele în timpul pandemiei COVID-19. De asemenea, analizează problemele identificate, inegalitățile semnificative în cadrul celor mai vulnerabile grupuri, nevoile specifice ale victimelor.

Analiza a fost realizată în scopul elaborării sau ajustării politicilor și programelor locale care vizează protecția victimelor violenței domestice, în diferite stadii de intervenție și al alocării de resurse materiale, financiare și umane pentru implementarea unor măsuri adecvate de prevenire, precum și a unor servicii de sprijin specifice pentru victime.

Proiectul “VERA-Schimbare pozitivă prin acțiuni integrate în vremuri dificile!”, implementat în perioada iulie 2022- aprilie 2024, de Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES) în parteneriat cu Asociația pentru Dezvoltare Socio-Economică și Promovare CATALACTICA și un consorțiu ONG, din care au făcut parte Centrul pentru Formare și Evaluare în Asistență Socială (CFCECAS), Fundația Sensiblu, Asociația Necuvinte și Centrul de Mediere și Siguranță Comunitară (CMSC), asigură noi oportunități pentru victimele violenței domestice și violenței de gen în ceea ce privește accesul la servicii sociale specifice, îndrumare și informare juridică, măsuri de protecție și integrare socio-profesională.

În cadrul domeniului Violența domestică și de gen al Programului Justiție al Mecanismului Financiar Norvegian 2014-2021, având ca obiectiv reducerea disparităților economice și sociale în Spațiul Economic European, proiectul este o inițiativă strategică menită să îmbunătățească și să adapteze capacitatea de răspuns public a administrației centrale și locale pentru a oferi un sprijin mai bun și adecvat victimelor violenței domestice și violenței de gen în perioada actuală dificilă, determinată de pandemia COVID-19.

Obiectivele specifice ale proiectului au vizat:

OS1: Capacitate de răspuns îmbunătățită a mecanismelor interinstituționale pentru intervenția de urgență în cazurile de violență domestică la nivelul comunităților (echipe mobile - EM).

OS2: Capacitate instituțională îmbunătățită prin instruirea specialiștilor din compartimentele de violență domestică (CVD) de la nivelul DGASPC-urilor și creșterea capacității acestora de a facilita accesul la justiție al victimelor violenței domestice și violenței de gen și a copiilor afectați de aceasta.

OS3: Barometru elaborat în domeniul violenței domestice și al violenței de gen, urmărind evoluția fenomenului, practicilor și tendințelor, bugetarea de gen, serviciile sociale, măsurile de protecție, consiliere juridică, sprijin psihologic, piața forței de muncă, în special în legătură cu pandemia de COVID-19, în fiecare județ și la nivel național.

Prin activități specifice axate pe îmbunătățirea serviciilor oferite și consolidarea mecanismelor interinstituționale locale cu atribuții relevante în domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice și a violenței de gen la nivel local, proiectul a avut scopul de creștere a capacității de intervenție și de sprijin în beneficiul victimelor, pentru a le responsabiliza și de a calitatea vieții acestora.

2. ABORDĂRI TEORETICE ALE VIOLENȚEI DOMESTICE

Costin Adrian Cace, Octav Lupu

Literatura de specialitate evidențiază cel puțin șase abordări teoretice ale violenței domestice. Acestea nu se exclud una pe cealaltă, ci se suprapun adesea, ca o rezultată a unui fenomen social complex, pentru care au fost realizate explicații având surse din mai multe tradiții (sociologice, criminalistice, psihologice) dar și motivate de interese politice distincte (feminism, liberalism, conservatorism).

Abordarea sociologică examinează comportamentul violent nu ca rezultat al unei patologii individuale, ci mai degrabă ca un produs al sistemelor sociale în care sunt integrați oamenii. Această analiză se concentrează, în mod specific, pe discursul teoretic sociologic în jurul violenței partenerului intim.

După o lungă istorie în care a fost tratată ca o chestiune privată care nu merită cercetare sau atenție în afara familiei, violența partenerului intim a fost recunoscută pentru prima dată pe scară largă ca o problemă socială în anii 1970 (Dobash și Dobash, 1979; Gelles, 1985). De la schimbarea care a adus subiectul în atenția cercetătorilor și a publicului larg, studiul sociologiei s-a divizat în două corpuri independente de teorii pe această temă. În termeni generali, ideile privind violența partenerului intim tind să privească problema, fie dintr-o perspectivă mai largă a violenței în familie, fie, dintr-un punct de vedere feminist.

Teoriile violenței în familie susțin că utilizarea violenței într-o relație intimă nu este fundamental influențată de gen, în ciuda faptului că mulți recunosc că există diferențe de gen în modul în care este utilizată violența, inclusiv faptul că femeile sunt mai susceptibile de a fi rănite de violența partenerului sau că utilizarea violenței de către bărbați poate fi mai probabilă să fie continuă (Gelles & Maynard, 1987; Straus, 1993). Ansamblul de cercetări care a condus la punctul de vedere al simetriei de gen este rezumat de Straus (1993) după cum urmează: Rata de agresiune